

DOCUMENTE PRIVIND PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNE DIN SUD-VESTUL TRANSILVANIEI ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL, ÎN PERIOADA 1 – 10 SEPTEMBRIE 1944

Valeriu Giuran

La împlinirea a 50 de ani de la terminarea celui de al doilea război mondial, care a generat grele sacrificii umane și materiale, cu vie emoție și legitimă considerație, gândul nostru se îndreaptă cu respect și înaltă apreciere spre Eroii Armatei Române, care au îndeplinit cu vitejie, promptitudine și competență misiunile încredințate PRO PATRIA.

Prezenta lucrare / segment limitat, fără pretenția de a epuiza acest amplu subiect / se constituie drept un modest omagiu adus promoției de militari români de toate gradele și armele, care au fost prezenți la datorie și au acționat cu fermitate și eficiență în partea de sud-vest a Transilvaniei între 1-10 septembrie 1944¹.

S-a avut în vedere valoarea deosebită pentru cercetările de istoriografie militară a informațiilor conținute de diversele JURNALE DE OPERAȚII / ale unor Mari Unități și a forțelor din subordine, având misiuni în zonă /. Din acest material documentar substanțial, s-au grupat cele 67 de documente / extrase, privind diversele aspecte din diferite sectoare, în limita spațiului grafic uzual pentru o lucrare /.

Extrasele provin din *JURNALELE DE OPERAȚII* ale *ARMATEI 1-a ROMÂNĂ* (comandant: Generalul de Corp de Armată *NICOLAE MACICI*, Șef de Stat Major General Adj. *M. ANDRONESCU*); *ARMATEI a 4-a ROMÂNĂ* (la 1 sept. 1944, comandant: Generalul de Corp de Armată *GHEORGHE AVRAMESCU*; Șef de Stat Major General *ALEXANDRU GAVRILESCU*), *CORPULUI 6 TERITORIAL* (comandant: Generalul de Divizie *GHEORGHE STAVRESCU*); *CORPUL 7 TERITORIAL* (comandant la 1 sept. 1944, Generalul de Divizie *CAROL SCHMIDT*), *COMANDANTUL APĂRĂRII PASIVE, DIVIZIEI*

1. Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Marele Stat Major, *fond 1*, dos. nr. 226; *fond 4*, dos. nr. 222; *fond 352*, dos. nr. 18; *fond 352*, dos. nr. 29; *fond 366*, dos. nr. 2; *fond 543*, dos. nr. 53; *fond 149*, dos. nr. 1; *fond 150*, dos. nr. 14; *fond 157*, dos. nr. 5; *fond 597*, dos. nr. 3

2 MUNTE, BATALIOANELE 9, 10 ȘI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE ȘI DIVIZIONUL 4 TUNURI MUNTE.

Conținutul documentelor evidențiază diversitatea activităților ordonate și executate, dinamica imprimată de evoluția situațiilor, unele aspecte specifice sectoarelor și amplul efort depus de militarii de toate gradele și armele pentru îndeplinirea misiunilor atribuite.

Este relevantă competența, operativitatea, conștiinciozitatea și un pronunțat simț al datoriei, atât la nivelul Marilor Unități cât și a unităților și subunităților din subordine.

Prin acest set de documente militare (extrase din categoria *JURNALE DE OPERAȚII*, de certă valoare istoriografică) se atașează încă o componentă la o viitoare *CRONICĂ DOCUMENTARĂ* vizând contribuția *ARMATEI ROMÂNE din zonă* în cel de al doilea război mondial².

În prima decadă a lunii septembrie 1944, au avut loc importante activități, modificări de dispozitiv, structurări de forțe precum și unele ordine referitoare la viitoarele misiuni³. Semnalarea unor aspecte mai importante în această direcție se impune, pentru a se putea estima implicațiile generate în fază ulterioară⁴.

La 4 septembrie 1944, „Comandamentul ARMATEI a 4-a ia legătura cu Comandamentul ARMATEI 1-a, Sibiu, pentru primirea sectorului și trupelor ce va comanda”⁵ începând de la 5 septembrie 1944⁶. Limita de vest a zonei de acțiune a ARMATEI a 4-a ROMÂNE a fost la 5 septembrie 1944: Zalău – Cluj – Alba-Iulia, Sibiu / toate inclusiv ⁷.

În ziua de 7 septembrie 1944, ARMATA a 4-a a ordonat CORPULUI 6 TERITORIAL, CORPULUI 6 ARMATĂ ȘI CORPULUI MOTOMECANIZAT: (...) „inamicul trebuie ținut cu orice preț pe frontul ordonat până la intervenția forțelor ce sosesc din interior în câteva zile”⁸.

În aceeași zi / 7 septembrie 1944 / la ora 01,50, „se raportează M.St.M., cu nr. 306.318. Astăseară la orele 24,00 am primit vizita Generalului, Comandantul secund al Armatei 27-a Rusă. Ne-a pus în vedere că potrivit ordinelor Comandamentului Suprem Rus, ARMATA 4-a intră sub ordinele ARMATEI 27-a RUSE. Am răspuns că nu avem încă ordine în această privință de la Comandamentul nostru Suprem. Am conlucrat însă expunând situația și primind dispozițiuni pentru ținerea frontului actual încă trei zile, când situația se va îmbunătăți. Rugăm a ordona.

Comandantul Armatei 4-a

Generalul de C(orp de) A(rmată) / ss. / Gh. AVRAMESCU⁹.

2. *Ibidem*.

3. *Ibidem*.

4. *Ibidem*.

5. *Ibidem*, fond 4, dos. nr. 22, f. 57.

6. *Ibidem*.

7. *Ibidem*, t. 46.

8. *Ibidem*, f. 81.

9. *Ibidem*, f. 81-82.

În ziua de 8 septembrie 1944, ora 08,47 „se primește de la Comandamentul Rus, ordinul nr. 340:

„Conform ordinului Comandamentului Suprem al Armatei Roșii, Armata 4-a se află de la 7.IX ora 24,00 în întregime din punct de vedere operativ sub comanda mea:

ORDON: (...)

General locot./ss./Trofimenco

Acest ordin s-a transmis în copie și M.St.M., cu nr. 306,429"/Ds.31, Lv.1, VI. 2, pag. 166¹⁰.

În aceeași zi, la ora 20,15 se primește de la M.St.M., ordinul 679.527: „Începând de la primirea prezentului ordin, Armata 4-a cu toate M.U. în subordine (...) intră din punct de vedere operativ sub ordinele Grupului de Armate Sovietice General Trofimenco / P.C. la Târgoviște / de la care va primi misiunea operativă pentru întrebuițarea operativă a Marilor Unități în subordine (...). Din punct de vedere al dotării și aprovizionărilor, Armata 4-a depinde de Marele Stat Major" (...) ¹¹.

La 7 septembrie 1944, ARMATA 1-a ROMÂNĂ (comandant General de Corp de Armată NICOLAE MACICI, șef de Stat Major, General Adj. M. ANDRONESCU), a primit de la M.St.M., ordinul telegrafic nr. 679.567 prin care s-a dispus: (...) "cu începere de la 9 sept. 1944, Armata I-a cu toate Marile Unități din subordinile sale (...) intră din punct de vedere operativ sub ordinele Comandamentului Grup Armate Managarov, de la care va primi misiunea operativă și toate ordinele referitoare la întrebuițarea operativă ale M.U. din subordine.

P.C. al Grup Armate General Managarov la CLEJANI / N.V. BUCUREȘTI / până la 7 sept. 1944. Locul postului de comandă al Grup Armată Managarov după 7 sept. a.c., se va comunica ulterior" (...) ¹².

În ordinul telegrafic al M.St.M., nr. 679.564 din 7 septembrie 1944, adresat Armatei 1-a se menționează:

(...) „1. Postul de comandă al Grupului Armate General Managarov va funcționa cu începere din ziua de 8 septembrie a.c. la Caracal. Armata le va asigura legătura prin radio și telefon.

2. Măine la 8 sept. a.c., ora 15, Domnul General Macici se va găsi la intrarea de nord a orașului Caracal, unde va fi așteptat de un ofițer din Statul Major al Domnului General Managarov, care îl va conduce la postul de comandă al Grupului Managarov.

3. Domnul General Managarov dorește ca Domnul General Macici să aducă la întâlnirea de mâine 8 sept., următoarele situații privind Armata 1-a.

- a. O situație de efective;
- b. Situația armamentului;

10. *Ibidem*, f. 97.

11. *Ibidem*, f. 99-100.

12. *Ibidem*, fond 1, dos. nr. 226, f. 54.

- c. Situația artileriei;
- d. Situația munițiilor;
- e. Situația hranei;
- f. Situația transmisiunilor;

g. Copie de pe ordinele date de Armata I-a pentru executarea misiunii ce are de îndeplinit.

Șeful Marelui Stat Major

General Adj. / ss. / Gh. Mihail" (...) ¹³.

Ca urmare, la 8 septembrie 1944 „Domnul General Comandant al Armatei I-a, însoțit de Șeful secției 3-a au plecat la P.C. Grupul de Armate General Managarov, aflat la Caracal" iar „în seara zilei s-a deplasat P.C. al Armatei la DEVA, în localul R(egimentului) 4 Grăniceri" (...) ¹⁴.

În seara de 9 sept. 1944, Domnul General Comandant al Armatei (1-a Române), însoțit de Lt. Col. Panaitescu D. Șeful secției 3-a (al) Armatei 1-a „s-au înapoiat la P.C. al Armatei 1-a / DEVA / împreună cu o delegație a Grupului Armate Managarov" (...) ¹⁵.

În acest cadru general privind exercitarea activităților de comandament, prin documentele supuse atenției / diferite extrase din Jurnalele de operații, reduse ca extindere și interval de timp, la limita de pagini uzuale pentru o lucrare / s-a încercat formarea unei imagini a situației operative din zonă, între 1-10 septembrie 1944 (interval premergător semnării Convenției de Armistițiu).

Se remarcă faptul că în această primă decadă din luna septembrie 1944, au intervenit unele modificări privind structurarea forțelor și delimitarea zonelor de acțiune ale celor două armate (Armata 1-a și Armata 4-a) Române. În afara preocupărilor privind activitățile de comandament, organizare și unele aspecte de ordin logistic, în câmpul tactic au intervenit acțiuni de luptă, deplasări în unele poziții și chiar, în limita timpului disponibil, continuarea procesului de instruire.

De menționat unele atacuri, executate atât cu forțe terestre cât și acțiuni ale aviației adversarului / ex. la 1 sept. 1944 „aviația inamică de recunoaștere și bombardament (a fost) destul de activă" ¹⁶ iar la 2 septembrie 1944 „activitatea aeriană inamică a fost deosebit de intensă, bombardând aerodromul LUNCANI, gara RĂZBOIENI și localitatea OCNA MUREȘULUI" ¹⁷.

La 7 septembrie 1944 a fost consemnată de COMANDAMENTUL APĂRĂRII PASIVE, acțiunea unui avion inamic, care la orele 14,20 a lansat în ALBA IULIA „în apropierea gării 3 bombe, fără a produce victime sau stricăciuni importante" ¹⁸.

Din investigarea ansamblului de documente elaborate la nivel operativ și tactic, este relevant că frontul constituit în zonă a fost apărat cu fermitate de

13. *Ibidem*, f. 55.

14. *Ibidem*, f. 60.

15. *Ibidem*, f. 69.

16. *Ibidem*, fond 352, dos. nr. 18, f. 58.

17. *Ibidem*, f. 63-64.

18. *Ibidem*, fond 366, dos. nr. 2, f. 135.

Marile Unități ale armatei noastre, prin folosirea judicioasă a forțelor și mijloacelor la dispoziție, fiind utilizate eficient particularitățile terenului ca factor de putere.

Aceasta a permis deplasarea și concentrarea în bune condițiuni și la adăpost de acțiunile de luptă ale inamicului, a unui important potențial militar (de diferite arme), dirijat spre sectoarele de confruntare, cu implicații în desfășurarea operațiilor din perioada imediat următoare.

Continuarea și amplificarea preocupărilor în această direcție, pentru elaborarea unui ansamblu de DOCUMENTE MILITARE, privind acțiunile de luptă la care a participat ARMATA ROMÂNĂ, se impune stringent, ținând cont de poziția strategică a zonei, importantul potențial militar angajat, diversitatea acțiunilor, unele particularități precum și evoluția situației operative ca urmare a îndeplinirii misiunilor succesiv încredințate, cu eforturi umane și materiale și importante sacrificii, dovedind alese virtuți ostășești.

ANEXE

I

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI
ARMATEI 1 ROMÂNE, DIN 1 SEPTEMBRIE 1944**

1 septembrie 1944

(...) III. DESFĂȘURAREA OPERAȚIILOR.

(...) *CORPUL 6 TERITORIAL*. A declanșat atacul de recunoaștere / cu 1 batal. de recruți din Regimentul) 7 Gr(ăniceri) / în direcția Silvașul de Câmpie, Urmeniș, Crăești, Reghin, realizând ocuparea satelor: Urmeniș și Sopteriu, Dealul Suteriei și înălțimile de la Urmeniș. Batalionul continuă înaintarea către Crăești pentru a intercepta calea ferată către Comlod și a împins recunoașteri către Fărăgau. S-au întâlnit organizații tari cu obstacole de sârmă ghimpată dar ocupate slab de grupe cu arme automate. Populația civilă românească a fost înarmată și este folosită pentru apărarea satului Urmeniș.

CORPUL DE MUNTE: (...)

Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Marele Stat Major
(în continuare: A.M.Ap.N., M.St.M.,) *fond 1*, dos. nr. 226, f. 5

II

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI
ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 1 SEPTEMBRIE 1944**

1 septembrie 1944

(...) 1. *La ora 01,00*

(...) La această dată Comandamentul Armatei 4-a Române și trupele ce comandă se găsesc în zona Târgoviște-Ploiești, urmând ca de aici să se deplaseze în zona Sibiu – Mediaș.

La ora 05,00: (...)

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 10.

III

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL CORPULUI 6 TERITORIAL, DIN 1 SEPTEMBRIE 1944**

1 septembrie 1944

Inamicul. Situație cunoscută. Aviația inamică de recunoaștere și bombardament destul de activă. În dimineața zilei avioane germane bombardează

Aerodromul Luncani și Turda, incendiind câteva avioane. De asemenea bombardează gara Războieni producând pagube importante.

C(orpul) 6 T(eritorial) se găsește în aceeași situație.

În cursul nopții de 31 (august) / 1 sept., se pregătește acțiunea Batal. 7 Grăniceri, transportat cu mijloace auto pe eşaloane în noaptea de 30/31 aug., și în ziua de 31 aug., în zona Silvașul de Câmpie.

Detășamentele raportează că nu au nimic de semnalat și lucrează intens la organizarea terenului și construirea baricadelor pe comunicațiile importante. La ora 7,30, se trimite Armatei 1-a raportul operativ nr. 5. (...).

Ibidem, fond 352, dos. nr. 18, f. 58

IV

EXTRAS DIN ORDINUL SPECIAL DE OPERAȚII NR. 4 DIN 1 SEPTEMBRIE 1944, AL CORPULUI 7 TERITORIAL

CORPUL 7 TERITORIAL

Stat Major, Biroul 3 operații

ORDIN SPECIAL DE OPERAȚII Nr. 4

(Hărțile: Arad: 1: 100.000)

I. SITUAȚIA

Inamicul se instalează în defensivă pe frontieră executând lucrări de sapă.

Noi forțe se semnalează din interior spre frontieră în regiunea Battonya – Bekescaba – Oradea Mare – Harghita.

Grupându-și forțele este posibil ca inamicul să treacă frontiera și să pună stăpânire pe Arad, Timișoara, Beiuș.

II MISIUNE

C(orpul) 7 T(eritorial) va garanta frontiera actuală contra atacurilor locale sau de bande în sectorul limitat la sud de Deta – Bocșa Montană - Caransebeș, toate exclusiv.

Limita de est: Gilău – Burul – Poiana Aiudului (toate exclusiv), – Zlatna – Simeria – Hațeg (toate inclusiv).

III IDEIA DE APĂRARE: (...)

Ibidem, fond 353, dos. nr. 29, f. 125.

V

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 1 SEPTEMBRIE 1944

Ziua de 1 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă): Oarda de Jos.

I. SITUAȚIA ÎN DIMINEAȚA ZILEI: schița anexă nr. 9.

II. OPERAȚIUNI: Unitățile au făcut instrucție.

III. DIVERSE:

1. ORDIN DE ZI: Domnul General Comandant al Armatei 1-a a dat următorul ORDIN DE ZI:

Ordin de zi Nr. 24

OSTAȘI AI ARMATEI 1-a

Împrejurări mai presus de voința noastră ne-au silit să părăsim fără luptă în toamna anului 1940, pământul românesc al Transilvaniei de Nord (...).

Patru ani de suferință, nu au stins flacăra speranței în inimile fraților noștri. Clipa împlinirii îndelungatei lor așteptări a sosit. Sângele și lacrimile vărsate de ei, Vă cer azi, să porniți din nou la luptă. A sunat ceasul să trecem granița nedreaptă care sfâșie încă Trupul Transilvaniei și alături de Marii noștri Aliați să alungăm dușmanul de pe pământul strămoșilor noștri (...).

COMANDANTUL ARMATEI 1-a

General de Corp de Armată Macici Nicolae

* * *

2. Starea atmosferică: timp frumos

3. Starea sanitară: bună.

Șeful Biroului 3 operații

Căpitan Șt. Dăncuș

Ibidem, fond 543, dos. nr. 53 f. 36.

VI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 1 SEPTEMBRIE 1944

1 septembrie 1944

Batalionul este cantonat în comuna Romos.

Compania execută trageri de instrucție cu armamentul infanteriei.

La ora 10, au zburat spre vest 24 avioane vânătoare cu 2 motoare americane.

La ora 11,30, avioane inamice au zburat spre vest; artileria a.a., a tras asupra lor.

Comandantul Batalionului 16 V(ânători) Munte

Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile

Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 181.

VII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 1 SEPTEMBRIE 1944

1 septembrie 1944

Conf(orm) ord(inului) No. 81 din 1944 al Grupului 5 V(ânători) M(unte), Divizionul execută instrucție cu Aruncătoarele de 120 mm, în cursul dimineții.

În cursul după amiezi (la) ora 16,00 Divizionul este adunat pentru a fi reorganizat după cum urmează: Se formează o baterie de tunuri / 2 piese /, o Baterie Aruncătoare (de mine tip Brandt de calibrul) 120 (mm) din Bateria de pușcași / Bat. Specialități /, se formează Bateria Comandă a Divizionului precum și grupurile de comandă a celorlalte Baterii. Se face reparația materialului telefonic precum și a căruțelor și a cailor. La ora 19,00, Divizionul astfel organizat intră în cantonament. În cursul dimineții la ora 10,30, cca. 30 avioane Anglo-Americană au zburat pe deasupra regiunii.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 3.

VIII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1 ROMÂNE, DIN 2 SEPTEMBRIE 1944

2 septembrie 1944

I. SITUAȚIA LA ÎNCEPUTUL ZILEI

1. Trupele române

La Corpul 6 Teritorial

Reg(imentul) 15 D(orobanți) + Reg(imentul) 16 Art(ilerie) debarcate în gara Dumbrăveni.

Batal(ionul) 6 Grăniceri transportat de la Luduș la Mihaiul de Câmpie.

La Corpul 7 Teritorial

Batalioanele Fixe Regionale Someș, Bihor și Criș acționează în cadrul Div(iziei) 3 Munte pentru a bara direcțiile: Huedin – Călățele; Valea Arieșului.

La Corpul de Munte: (...).

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 11.

IX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 2 SEPTEMBRIE 1944

2 septembrie 1944

(...) *La ora 03,30*, Comandamentul Armatei 4-a se deplasează de la Târgoviște prin Dragomirești – Bran – Zărnești – Sercaia – la Făgăraș, unde ajunge la ora 12,00.

La Târgoviște a lăsat o permanență sub conducerea Lt. Col. Mihăilescu Marcel, șeful Bir(oului) operații al Armatei 4-a pentru a urgenta trimiterea în Ardeal a unităților constituite din C(orpurile) 4 și 6 Armată.

La ora 12,30: (...)

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 27.

X
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL CORPULUI 6 TERITORIAL, DIN 2 SEPTEMBRIE 1944

2 septembrie (1944)

La ora 2, Maiorul Presură, ofițer de Stat Major din Comandamentul Corpului 6 Teritorial, care avusese misiunea să conducă și să raporteze acțiunea Batal(ionului) / 7 Gr(ăniceri) din zona Urmeniș – Crăești, raportează telefonic că în noaptea de 1/2 sept. inamicul a transportat trupe cu camioanele în sectorul pichetului de grăniceri de la Tagul. Este de așteptat un atac inamic în această noapte.

În cursul nopții de 1/2 sept. Detașamentul Gl. (General) Visarion și Det(așamentul) Lt. Colonel Roșu au executat incursiuni în zona sud Cluj și Tirimia pătrunzând 2-3 km. pe teritoriul inamic și constatând că organizațiunile de la frontieră sunt neocupate de inamic în cursul nopții.

La ora 7,30 Plutonul de Grăniceri din Pogăceana informează că circa 2 Companii inamice atacă din direcția satului Sincai către Fermă / 2 km. s(ud)-e(st) Pogăceaua / și de la direcția D(ealul) Osova către Negreni.

La ora 8 se trimite Armatei I-a raportul operativ nr. 7(...)

Ibidem, fond 352, dos. nr. 18, f. 63-64.

XI
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE,
DIN 2 SEPTEMBRIE 1944

Ziua de 2 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă): Oarda de Jos

I. SITUAȚIA ÎN DIMINEAȚA ZILEI: Neschimbată

II. OPERAȚIUNI: Unitățile au făcut instrucție

III. DIVERSE:

1. Starea atmosferică: timp frumos.
2. Starea sanitară: bună.

Șeful Bir(oului) 3 operații

Cpt. Șt. Dăncuș

Ibidem, fond 543, dos. nr. 53, f. 37.

XII
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 16
VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2
MUNTE, DIN 2 SEPTEMBRIE 1944

2 septembrie 1944

La ora 16,30, un avion de recunoaștere inamic a zburat pe deasupra Alba Iuliei venind dinspre vest.

Comandantul Bat(alionului) 16 V(ânători) Munte
 Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile
 Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 181

XIII
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIONULUI 4 TUNARI, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ
A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 2 SEPTEMBRIE 1944

2 septembrie 1944

Se continuă procesul de instrucție pe baterii. Bateria comandă execuția tragerii cu armamentul portativ iar bateria de tunuri și aruncătoare face instrucție cu armamentul respectiv. La ora 8,00 din cauza unei ploii torențiale se întrerupe instrucția și se continuă în cantonament program educativ. În după amiaza zilei se lucrează la amenajarea cantonamentului, la curățirea armamentului și a echipamentului.

La ora 18,00 căpitanul Ursu Florea, comandantul Divizionului inspectează cantonamentul, armamentul etc, dând instrucțiuni de modul cum va trebui aranjat în viitor cantonamentul și sfaturi asupra igienei oamenilor. În tot cursul zilei, timpul a fost cu intermitență ploios.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f.3.

XIV
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1-A ROMÂNE,
DIN 3 SEPTEMBRIE 1944

3 septembrie 1944

(...) II. ORDINE PENTRU ZIUA ÎN CURS

(...) *Corpul 6 teritorial*

Ordinul nr. 41.954 din 3 sept. 1944:

1. Div(izia) 18 Munte se pune la dispoziția C(orpului) 6 T(eritorial) și sosește până în seara de 4 septembrie prin marșuri pe jos în zona Sebeș / P.C / Cut, Drasov, Recin, Săsciori, Sebeșel, Petrești.

2. Div(izia) 2 Munte va fi scoasă din dispozitivul Dvs., și grupată în zona Alba-Iulia, până la 7 sept., de unde intrând în subordinea directe ale Armatei I-a, va fi dirijată după ordinul Armatei I-a, prin marșuri pe jos în direcția Abrud.

Pentru Batal(ionul) 7 Vt. (Vânători) Munte s-a cerut aprobarea M.St.M., să fie transportat C.F. până la Alba-Iulia (...).

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 23.

XV

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI
ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 3 SEPTEMBRIE 1944

3 septembrie 1944

Situația operativă se va urmări pe harta de la pag. 43 a Jurnalului de operații.

La ora 06,50, se dă ordinul nr. 306.103, Corpului 6 Teritorial.

Urmare la nr. 306.095 din 2.IX. 944/ vezi 1.IX ora 18,40. /Dos. 31, Lv. 1. VI.1., pg. 110.

Batalionul de recruți al R(egimentului) 10 D(orobanți) va fi dirijat de Dvs., în zona Dumbrăveni unde se concentrează Divizia 6 Instrucție aflată în curs de transport.

D(in) O(rdin)

p. Șeful de Stat Major

Colonel /ss./ N. Dragomir

La ora 07,30: situația operativă este redată în raportul operativ nr. 306.104 aflat la pag. 36 a J.O.

La ora 10,30: se lasă permanența la Făgăraș, pe Lt. Haret și căpitan Berindei de la secția 3-a, Armata 4-a, ca să îndrume unitățile astfel:

–Comandamentul Diviziei 18-merge prin Sibiu către Sebeș.

Se va prezenta la Armata 4-a, Sibiu / localul Corpului 6 Teritorial.

Comandamentul Corpului 6 Armată și E.N.I. respective merg la Copșa Mică. Va lua contact cu Armata 4-a la Sibiu (...).

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 33.

XVI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL CORPULUI 6 TERITORIAL,
DIN 3 SEPTEMBRIE 1944

3 septembrie (1944)

În cursul nopții de 2/3 sept., Detaș(amentul) Col. Visarion, Det(așamentul) de Grăniceri Lt. colonel Simionescu / Bat. 6 și 7 Gr(ăniceri) și Det(așamentul) Lt.Col. Roșu execută incursiuni pe toată frontiera în sectorul C(orpului) 6 T(eritorial) (...)

Ibidem, fond 352, dos. nr. 18, f. 70.

XVII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE,
DIN 3 SEPTEMBRIE 1944

3 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă): Oarda de Jos.

I. SITUAȚIA ÎN DIMINEAȚA ZILEI: Neschimbată.

II. OPERAȚIUNI:

1. Unitățile au continuat instrucția (...)

2. La ora 17,00, telefonic, Corpul 6 Teritorial ordonă ca Domnul Colonel Comandant sau în lipsă șeful de Stat Major să se prezinte de urgență la Comandamentul Armatei 1-a spre a primi ordine. La ora 17,30, Domnul Colonel Comandant însoțit de Șeful de Stat Major au plecat în acest scop la Sibiu.

La Armată, după ce au fost orientați asupra situației, au primit ordinul nr. 41.970-/ Dosar nr. 31/73/ de mai jos:

ARMATA 1-a

3 septembrie 1944

Stat Major, Bir. 3, nr. 41.970.

Către

DIVIZIA 2-a MUNTE

1. Divizia 2-a Munte trece de îndată sub ordinele directe ale Armatei 1-a, cu misiunea:(...)

3. Mijloace la dispoziție

– Toate unitățile Diviziei 2-a Munte, inclusiv Btl. 1 P(ionieri) Munte, exclusiv Btl. 9 Vt. Munte.

– Batal(ioanele) Fixe Regionale Someș, Bihor și Arieș.

– Grănicerii pază din sector.

4. *Pentru realizarea dispozitivului*, Divizia 2-a Munte va începe deplasările chiar în cursul zilei de 4 septembrie 1944 (...).

5. Legături și transmisiuni

a. Posturi de comandă:

– Armata 1-a: inițial Sibiu, ulterior la Deva.

– Divizia 2-a Munte: Beliș.

b. Ax de transmisiuni: Deva-Abrud-Câmpeni-Beliș-Călățele.

c. Indicativele telefonice și telegrafice sunt cele prevăzute în tabelele „PAZA” și se vor schimba prin grija Comandamentului Transmisiunilor.

Din ordin

Șeful de Stat Major

Șeful Secției III-a

General Adj. M. Andronescu

Lt. Colonel Panaitescu D.

* * *

La ora 22,00 s-au înapoiat în Comandament.

Imediat, după punerea Statului Major în situație, s-a dat următorul ordin pregătit:

DIVIZIA 2-a MUNTE

3 septembrie 1944

Stat Major, Bir(oul) 3, nr. 10.097.

ORDIN PREGĂTITOR (...)

III. DIVERSE

1. Starea atmosferică: ploaie intermitentă.

2. Starea sanitară: bună.
3. Pierderi: situația anexă.

Şeful Bir(oului) 3 operații
LS

Căpitan Şt. Dăncuş

Ibidem, fond 543, dos. nr. 53, f. 38-40.

XVIII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 3 SEPTEMBRIE 1944

3 septembrie 1944

Telefonic se primește ordin pregătit de la Div(izia) 2 Munte ca Batalionul să fie gata de mișcare pe jos, cu începere din seara zilei de 4.IX.1944, spre Câmpeni. Se iau toate măsurile ca mișcarea să se execute în cele mai bune condițiuni. Comandantul Bat(alionului) 16 V(ânători) Munte
Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile

Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 181

XIX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 3 SEPTEMBRIE 1944

3 septembrie 1944

Dimineața se lucrează la îmbunătățirea cantonamentului și se inspectează ținuta ostașilor (...)

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 3.

XX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1 ROMÂNE, DIN 4 SEPTEMBRIE 1944

4 septembrie 1944

(...) II *Ordine date pentru ziua în curs*

Ca urmare a directivei operative nr. 51, Armata a trimis cu nr. 41.870 din 4 sept. 1944, C(orpului) 7 Teritorial, Corpului de Cavalerie, Diviziei 3 Munte, Instrucțiunea operativă nr. 1, cuprinzând următoarele:

I. Inamicul

În situația actuală este puțin probabil ca inamicul să întreprindă acțiuni în forță și cu obiective îndepărtate.

Este de așteptat însă ca în apărare, inamicul să opună o rezistență dâră în adâncime, bazată pe sistemul de lucrări de fortificații pe care îl are de-a lungul frontierei.

II. Misiunea Armatei 1-a

1. Să asigure frontiera contra atacurilor inamice locale sau de bande. Să interzică orice încercare de pătrundere a inamicului spre trecătorile Carpaților Meridionali și Apuseni. Interesează îndeosebi zonele Beiuș, Arad și Timișoara.

2. Să execute recunoașteri ofensive și atacuri locale pentru a culege informațiuni și a cucerii puncte importante, necesare dezvoltării operațiunilor viitoare.

3. Ulterior să treacă la acțiuni ofensive mai importante, concurând la cucerirea Ardealului de Nord.

III. Zona de acțiune a Armatei 1-a: (...)

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 32.

XXI

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI
ARMATEI 4-A ROMÂNĂ, DIN 4 SEPTEMBRIE 1944**

4 septembrie 1944

Situația operativă se va urmări pe harta de la pag. 43 a Jurnalului de operații.

În cursul zilei de 4 septembrie, Comandamentul Armatei 4-a ia legătura cu Comandamentul Armatei 1-a Sibiu, pentru primirea sectorului și trupelor ce va comanda pe frontul Ardealului de Nord cu începere de la 5 septembrie 1944.

La ora 01,00, se primește de la M.St.M., ordinul nr. 679.246: (...).

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 37.

XXII

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL CORPULUI 6 TERITORIAL, DIN 4 SEPTEMBRIE 1944**

4 septembrie (1944)

Situația:

Inamicul: Se confirmă concentrarea de forțe numeroase în zona Cluj-Cojocna și Tg. Mureș, Reghin.

Corpul 6 Teritorial: în situația cunoscută. (...).

Ibidem, fond 352, dos. nr. 18, f. 75.

XXIII
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE,
DIN 4 SEPTEMBRIE 1944

Ziua de 4 septembrie 1944

P(uncte) C(omandă) Oarda de Jos

I. Situația în dimineața zilei: neschimbată.

II. Operațiuni:

1. La ora 9,00, Comandanții de unități sunt chemați la P(unctul de) C(omandă) Divizie, unde sunt orientați asupra noii misiuni.

Pentru mișcare s-a dat ordinul de mai jos:

Divizia 2-a Munte

P.C. Oarda de Jos

Stat Major, Bir(ou)l 3 Nr. 10.098

4 septembrie 1944

ORDIN DE MIȘCARE Nr. 9

I. Divizia 2-a Munte / intrată sub ordinele directe ale Armatei 1-a/, se deplasează spre nord, pentru a ajunge cu grosul în zona Calatele-Beliș iar cu o parte din forțe în zona Saradislo, unde va asigura inițial frontiera actuală, contra atacurilor inamice sau de bande.

II. Deplasarea se execută astfel:

1. Mișcarea se face prin marșuri de noapte, cu măsuri de siguranță A(nti) A(eriană).

2. Tehnica mișcării, conform tabelului de mișcare anexă, sub directa supraveghere a comandanților de Grupări.

III. Legături și transmisiuni:

1. Postul de Comandă Divizie, succesiv la:

– Zlatna în dimineața de 5.IX.1944 de la orele 8,00;

– Câmpeni în dimineața de 6.IX.1944 de la orele 8,00;

– Arada în dimineața de 9.IX.1944 de la orele 8,00;

– Beliș în dimineața de 10.IX.1944 de la orele 8,00;

2. Rapoarte:

Grupările raportează Diviziei, la P.C. arătate la pct. 1:

– Sosirea, la finele fiecărei etape.

– Evenimentele importante, pe măsură ce se produc și zilnic la orele 11,00.

– Plecarea pentru etapa următoare.

3. Transmisiuni cu fir: se vor utiliza circuitele permanente în zonă.

În zonele finale, după ordine ulterioare.

Comandantul Diviziei 2-a Munte

Șef de Stat Major

Colonelul Gh. Bartolomeu

Lt. Colonel A. Taraș

* * *

2. Totodată pentru aducerea Centrului de Instrucție de la Deva, în noua zonă, s-a dat Ordinul special nr. 10 / Dosar nr. 33/27/, de mai jos:

DIVIZIA 2-a MUNTE

P.C. Oarda de Jos

Stat Major, Bir. 3, Nr. 10.116

4 septembrie 1944

ORDIN SPECIAL nr. 10

/ marș /

ibidem, fond 543, dos. nr. 53, f. 42-43.

XXIV
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE,
DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE,
DIN 4 SEPTEMBRIE 1944

4 septembrie 1944

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 3.

Conform ordinului Gr(upului) 5 V(ânători) Munte la ora 19 Batalionul se pune în mișcare și la ora 20 trece pe la punctul inițial / podul peste Mureș de la Alba-Iulia/.

Comandantul Bat(alionului) 16 V(ânători) Munte
Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile Cpt. Ion Aștileanu
Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 181.

XXV
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 10
VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2
MUNTE, DIN 1-4 SEPTEMBRIE 1944

1 septembrie – 4 septembrie 1944

În aceste zile batalionul a continuat instrucția, mai ales instrucția tragerii și exerciții de samarizare. Noaptea cu un eșalon de supraveghere la (i)eșirea de n(ord) a satului spre A(lba) Iulia.

S-au executat trageri de instrucție cu tot armamentul batalionului pentru a verifica calitatea trăgătorilor noi încadrați în Companie.

Peste 20 avioane Anglo-Americane au evoluat pe deasupra A(lba) Iulia, demonstrativ.

În ziua de 3 septembrie 1944, Batalionul a fost inspectat de D-I Colonel Eitl Ion, comandantul Grupului 5 V. Munte.

La ora 19, se primește ordin de marș în direcția Sard, aproximativ 18 km / Ordinul este la Grupul 5 V. Munte/.

La ora 20, Batalionul se pune în marș, în ordinea: Compania 2-a, Compania Comandă, Compania 1-a, Compania Armament Greu, trenurile Batalionului.

La ora 1 noaptea, Batalionul ajunge în comuna Uricești (...).

Ibidem, fond 150, dos. nr. 14, f. 8.

XXVI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 4 SEPTEMBRIE 1944

4 septembrie 1944

În dimineața zilei s-a executat program de instrucție cu aruncătoarele, tunurile și armamentul portativ.

La ora 13 se primește ord(inul) No. 122 al Grupului 5 V(ânători) M(unte) prin care se ordonă marșul de noapte. În după amiaza zilei se fac pregătiri pentru deplasare. La ora 20,45, Divizionul este încolonat și se pune în mișcare pe direcția Oarda de Jos - Alba Iulia - Micești - Tăuți - Poiana Arieșului. În com. Sard Divizionul se oprește și este cantonat în această comună. La ora 1,30 noaptea se primește ordin de deplasare

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 4.

XXVII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1-A ROMÂNE, DIN 5 SEPTEMBRIE 1944

5 septembrie 1944

I. SITUAȚIA LA ÎNCEPUTUL ZILEI

1. Trupe române

(...) f. Divizia 2-a Munte

dislocată astfel:

- P(unct de) C(omandă) Divizie: Oarda de Jos.
- Grupul 4 Vt(Vânători) Munte cu majoritatea elementelor în subordine, în deplasare între Oarda de Jos și Ocoliușul, prin Aiud.
- Grupul 5 Vt. Munte cu Batal(ioanele) 5 și 10 V(ânători) M(unte) și D-omul(Divizionul) 4 T(unuri) Munte în Sard iar cu Batal(ionul) 10 Vt. Munte în Tăuți.
- Restul unităților în zona Dumbrăveni-Aiud.

2. Inamicul: (...).

Ibidem, fond 1, dos, nr. 226, f. 41.

XXVIII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 5 SEPTEMBRIE 1944

5 septembrie 1944

(...) I. La 5 septembrie (1944) ora zero, Armata 4-a a luat comanda sectorului cuprins între întorsura Buzăului și linia: Cluj, Alba Iulia, Sebeș, Sibiu / toate inclusiv /.

- II. Unitățile din acoperire au rămas până la noi ordine în același dispozitiv.
III. Concentrarea M.U. transportate cu C.F., sau prin marșuri pe jos continuă (...).

Ibidem, fond 4, dos, nr. 222, f. 59.

XXIX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL CORPULUI 6 TERITORIAL DIN 5 SEPTEMBRIE 1944

5 septembrie 1944

Situația: Cea cunoscută din seara zilei de 4.IX. În cursul nopții inamicul ataca cu circa 2 plutoane și 1 tanchetă ocupând Bodogaia și Săcuieni / 15 km., est Sighișoara I.

Detașamentul Lt. Colonel Panaitescu intervine cu 1 Ploton Grăniceri transportat Auto pentru restabilirea situației. Satele au fost reocupate în dimineața zilei.

La orele 5,14 se raportează Armatei I-a următoarele:

Raport operativ: (...)

Ibidem, fond 352, dos, nr. 18, f.80.

XXX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 5 SEPTEMBRIE 1944

5 septembrie 1944

Ziua de 5 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă) Divizie: Oarda de Jos.

I. *Situația în dimineața zilei:* Schița nr. 5.

II. *Operațiuni:*

1. La orele 13,10 telefonic, Corpul 6 Teritorial ordonă ca Grp. 4 Vt. Munte plus 1 Comp. / Btl. 1 Pioneri Munte și Div(izionul) 5 Tunuri Munte să se deplaseze imediat în zona Ocolișul pentru a închide Valea Arieșului dinspre nord și nord-est.

Grup. 4 Vt. Munte primește ordin direct.

În acest scop, Bat(alionul) 15 Vt. Munte va fi dirijat prin marș forțat la Ocolișul.

Cu nr. 10.128 / Dosar nr. 31 / s-a dat ordin Btl. 15 Vt. Munte să se pună imediat în marș spre Aiud iar Comandantul să se prezinte la P(unctul de) C(omandă) Divizie.

La prezentare i se fixează itinerariul: Oarda de Jos - Aiud - Râmeț - Pleșa - Râmeț Brădești - Valea Arieșului până la Ocoliș, unde intră sub ordinele Grup. 4 Vt. Munte, de la care primește ordin la ajungere în Aiud / prima etapă /.

2. Nu ni se dau unitățile organice care sunt detașate sub ordinele altor comandamente / Grup. 4 Vt. Munte, Btl. 7 Vt. M., Div(izionul) 2 obuziere Munte și 5 Tunuri Munte /.

La toate intervențiile făcute ni se răspunde / Corpul 6 Teritorial nt. 31.189, Dosar nr. 31 / că unitățile vor rămâne în dispozitiv până ce vor fi înlocuite.

3. În legătură cu aceasta se primește ordinul Armatei I-a nr. 42.041 / Dosar nr. 33 / prin care se face cunoscut că Grup. 4 Vt. Munte și Div(izionul) 5 Tunuri Munte și 1 Companie din Batalionul 1 Pionieri Munte / intră sub ordinele Armatei IV-a pentru a opera la vest de șoseaua Gilău-Burul.

Grosul Diviziei 2-a Munte se va deplasa către Abrud în dimineața de 6 septembrie 1944, cu o primă etapă la Zlatna și o a doua la Abrud-Cerbul, spre a se bara comunicațiile dinspre Câmpeni și dinspre est.

Cu nr. 10131 se ordonă telefonic Grup. 5 Vt. Munte la ora 0,05 să se pună în marș la ora 1,30.

4. Transportul Btl. 7 Vt. Munte pentru a veni cu C.F. la Alba Iulia de unde reintră sub ordinele Diviziei, a fost programat de Marele Stat Major, cu plecarea din Dumbrăveni la 6 septembrie 1944, ora 20,00 / Nr. 679.378 din 5 sept. 1944, Dosar nr. 33 /.

Cu nr. 10.132 telefonic / dosar nr. 33/, se face cunoscut acestea telefonic Batalionului.

III. Diverse

Starea atmosferică: timp frumos.

2. Starea sanitară: bună.

3. Pierderi: Situația anexă.

L.S.

Șeful Bir(oului) 3 operații

Căpitan Șt. Dăncuș

Ibidem, fond 543, dos, nr. 53, f. 49.

XXXI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 9 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 5 SEPTEMBRIE 1944

5 septembrie 1944

Comaniile 1, 2 și Arm(ament) Greu părăsesc poziția de la Livezeni / Valea Jiului / și se înapoiază la Vulcan în cazarmă continuând cu pregătirile în vederea îmbarcării, care conform ordinului Diviziei 2-a Munte, trebuia să se execute în ziua de 6 septembrie 1944.

În noaptea de 5/6 sept. 1944 se primește ordin telegrafic că transportul nu se poate face în ziua de 6 sept., ci în ziua de 7 septembrie. Primul eșalon va pleca la orele 7,40 din Vulcan cu destinația Deva, iar al doilea eșalon va pleca din Vulcan în ziua de 7 sept. orele 15, tot cu destinația Deva.

Ibidem, fond 149, dos, nr. 1, f. 153.

XXXII

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 16
VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ
A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 5 SEPTEMBRIE 1944**

5 septembrie 1944

La ora 1, când Batalionul era cu capul coloanei în comuna Tăuți, se primește ordin de la Divizie să oprim și să cantonăm în comună, unde să așteptăm ordine.

Se cantonează în comună și se execută program administrativ.

Comandantul Bat(alionului) 16 V(ânători) Munte.

Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile

Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 181.

XXXIII

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 5 SEPTEMBRIE 1944**

5 septembrie 1944

La ora 1,30, noaptea Divizionul se încolonează și se deplasează către Zlatna, mergând toată noaptea. Se ajunge la Zlatna la ora 10 dimineața, unde se intră în cantonament. La ora 14,00 conf. ord.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 1.

XXXIV

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI
ARMATEI 1-A ROMÂNE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944**

6 septembrie 1944

I. SITUAȚIA LA ÎNCEPUTUL ZILEI

Trupele române

(...) 7. Divizia 2 Munte

– Batal(ionul) 7 V(ânători) M(unte) în zona Dumbrăveni, reținut de Armata IV-a deși s-a coordonat și comunicat ca acest batalion revine la Div(izia) 2 Munte.

– Bat(alioanele) 8 și 15 V(ânători) M(unte) + Comp(ania) Pi(onieri)

– 1 secție artilerie la dispoziția Div(iziei) 20 Inf(anterie) în Lopodea Veche, Kerectodomb. 557.

– Batal(ionul) 9 V(ânători) M(unte) la Vulcan, urmând a fi transportat cu C(alea) F(erată) la dispoziția Diviziei.

– Batal(ioanele) 10 și 16 V(ânători) M(unte) + 1 secție în zona Abrud-Cerbu.

8. Începând de la această dată s-a constituit Detașamentul de legătură Aero pe lângă Armata I-a cu organizarea următoare (...).

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 46-47.

XXXV

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI IV-A ROMÂNE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944

6 septembrie 1944

(...) *La ora 17,20, se raportează cu nr. 306.292 la M.St.M.:*

1. Inamicul stăpânește complet aerul și bombardează căile ferate și șoselele. Călea ferată a fost întreruptă la Blaj și Coșlar și o coloană auto cu munițiuni a fost incendiată la sud de Agârbiciu.

2. Tot din lipsa aviației nu putem interveni împotriva concentrării de care de luptă, în mare număr între Sălcud și Cucerdea.

3. Rugăm dați ordine pentru a grăbi venirea mâine 7 IX (a) aviației proprii de vânătoare și bombardament în orice cantitate.

Comandantul Armatei IV-a

General de C(orp de) A(rmată) / ss. / Gh. Avramescu (...)

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 71-72.

XXXVI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL CORPULUI 6 TERITORIAL, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944

6 septembrie 1944

În cursul nopții de 5/6 septembrie 1944:

– Detașamentul Colonel Vlădescu în curs de deplasare din zona Poiana Aiudului către Mirăslău pentru ocuparea poziției în zona Mirăslău și interzicerea direcției Turda, Aiud.

– Divizia 18 Infanterie în curs de deplasare prin marș forțat din zona Alba Iulia – Lancrăm, în zona Aiud pentru a ocupa sector între Poiana Aiudului – Ocna Mureșului.

– Gruparea Lt. Colonel Căpalna în apărare pe D(ealul) Bădeni.

– Despre Detașamentul Lt. Colonel Simionescu / Bat. 6 și 7 Grăniceri / nu se mai știe nimic.

– Detașamentul Lt. Colonel Ostrovăț / Reg. 91 Infanterie / în zona Luduș.

Divizia 18 Munte trimite ca raport, Ordinul special nr. 1 din 6.IX.1944, ora 2, dat de Grupul 92 V.M. și Reg. 35 Art.

– La ora 3, Corpul 6 Teritorial cu nr. 31213/A ordonă Reg. 92 Infanterie și Reg. 35 Art / din Divizia 18 Munte / să continue înaintarea pentru a ajunge neaparat în dimineața zilei de 6 septembrie 1944 în zona Mirăslău, în vederea consolidării frontului în acest sector, unde se așteaptă un atac inamic.

La ora 3,40, cu nr. 31214, Corpul 6 Teritorial raportează Armatei IV-a următoarele: (...)

Ibidem, fond 352, dos. nr. 18, f. 100.

XXXVII
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944

Ziua de 6 septembrie 1944

I. SITUAȚIA ÎN DIMINEAȚA ZILEI: Schița nr. 6, 7.

II. *Operațiuni:*

1. Grup. 4 Vt. Munte / Btl. 8, 15 Vt. Munte, Div. 5 T.M. și comp, 1/Blit. 1 P. Munte /, deși trebuiau să meargă la Ocolișul, din cauza evenimentelor a fost instalat în poziție în zona Mirăslău / Btl. 8 Vt. Munte / -D. Lopetii / Btl. 15 V.M.

2. La ora 10,00, Grup. 5 Vt. Munte raportează că a ajuns cu grosul la Zlatna iar Btl. 16 Vt. Munte la Valea Docului; i s-a ordonat telefonic, ca până în seara zilei să ajungă în zona finală / Abrud-Bucium-Cerbu/; plecarea din actuala zonă, după un popas de 4-5 ore.

La ora 10,30, Șeful Bir. 3 operații raportează telefonic Armatei I-a situația Grup. 5 Vt. Munte și ordinul dat / nr. 10.136, Dosar nr. 33/42/.

Șeful secției III-a de la Armată face cunoscut că Domnul Comandant al Armatei (I-a, General de Corp de Armată MACICI NICOLAE), mulțumește Domnului Colonel Comandant al Diviziei 2-a Munte pentru felul cum a fost organizată mișcarea Diviziei și modul cum s-a răspuns la ordinul dat.

Totodată se raportează Armatei că încă nu ne-au fost date unitățile detașate. Ni se răspunde că Domnul General Comandant va hotărî.

(...) 4. Batalioanele Fixe Regionale Someș, Bihor și Arieș intrând sub ordinele Diviziei 2-a Munte, cu nr. 10.140 / Dosar nr. 41/23/, se ordonă Comandamentului Grupului de Btl. Fixe Regionale, Colonelul Manu, să prezinte situația lor, la ajungerea (la) P.C. Divizie la Abrud.

6. Având în vedere că inamicul a cucerit Turda și presează pe direcția Aiud, s-a dat ordin unităților cu P(artea) S(edentară) în acea garnizoană / Grup. 4 Vt. Munte, Btl. 8 Vt. Munte, Div. 5 T.M., Btl. 1 P. Munte / să evacueze materialele ce au acolo, la Sebeș.

7. La ora 19,00, P.C. Divizie se deplasează la Zlatna, de unde raportează Armatei I-a / nr. 10.145, Dosar nr. 32 /(...).

Ibidem, fond 543, dos. nr. 53, f. 52-53.

XXXVIII

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 9 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944**

6 septembrie 1944

Timp frumos. În cursul zilei, Companiile continuă cu pregătirile în vederea îmbarcării.

La orele 9, adunarea comandanților de Companii și șefilor de servicii. După masă la orele 18, adunarea Batalionului gata de îmbarcare, pentru inspecție.

Ibidem, fond 149, dos. nr. 1, f. 153-155.

XXXIX

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 10 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944**

6 septembrie 1944

La ora 1, noaptea Batalionul se deplasează spre Zlatna, conform ord. Diviziei Nr. 10.131 - 1944.

La ora 9,40, Batalionul a ajuns la Zlatna, unde cantonează până la ora 15.

La ora 15, Batalionul se pune în marș cu direcția Abrud. La ora 1,30 ajunge în comuna Bucium-Cerbu / 4 km. S. Abrud/. Marșul este greu dar trupa s-a dovedit antrenată. Nici un trenard. Pe drum la 8 km. (de) Zlatna ne-a ajuns din urmă o mașină de la Crucea Roșie, Filiala Zlatna, care a împărțit tuturor ofițerilor, subofițerilor și soldaților țigări, câte un pachet.

În cursul nopții un pluton din Compania 2-a Slt. Verbanski este dus cu mașina pe comunicația Abrud-Aiud, la 25 km. e(st) satul Bucium-Cerbu, pentru a intercepta această comunicație la Fata Măcăreștilor și să facă legătura cu Batalionul Fix de la Mogos.

Restul Batalionului, cu o companie rezervă de grup, iar cu alta barează intrarea în comuna Bucium-Cerbu 1 km., e(st), ord. special nr. 10146, pagina 105.

P.C. Batalion la întreținerea șoselelor Aiud-com. Zlatna Abrud.

Ibidem, fond 150, dos. nr. 14, f. 8.

XL

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE. DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944**

6 septembrie 1944

Batalionul primește ordin de deplasare la Valea Dosului. La ora 2, Batalionul se pune în marș și la ora 9,30, ajunge în Valea Dosului, unde catonează.

Din ordinul Grupului, subsemnatul merg la recunoaștere la 2 km. nord Abrud iar Batalionul se deplasează la ora 14 la Abrud. La ora 19, Batalionul ajunge la Abrud unde cantonează.

Comandantul Bat(alionului) 16 V(ânători) Munte.

Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile

Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 182.

XLI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 6 SEPTEMBRIE 1944

6 septembrie 1944

Conf. ord. de marș No. 4 din 6 septembrie 1944, Divizionul pleacă din Zlatna la ora 14,00 cu direcția Abrud. Divizionul lasă o secție de Aruncătoare la dispoziția Bat. 10 V.M. Se ajunge la Abrud în aceeași zi la orele 22,30, unde se intră în cantonament, în comuna „Moji”.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 4.

XLII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1-A ROMÂNE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

7 septembrie 1944

I. Situația la începutul zilei:

Trupele române: (...)

Trupele inamice

1. *Între Gilău și Mureș*

Atacul (inamicului de) pe Valea Arieșului (a fost) oprit în zona Ocoliș.

Peregul Mic stăpânit de inamic.

2. *Între Valea Mureșului și Dunăre: (...)*

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 54.

XLIII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

7 septembrie 1944

(...) *La ora 01,40, se dă ordinul nr. 306.317 către Corpul 6 Armată, Corpul 6 Teritorial și Corpul Motomecanizat / Ds. 31, Lv. 1, VI, 2, Pg. 8/.*

1. Inamicul, trebuie ținut cu orice preț pe frontul ordonat până la intervenția forțelor ce sosesc din interior în câteva zile.

2. Pentru a interzice pătrunderea inamicului prin frontul ordonat cu nr. 306.311 din 6.IX.1944 / vezi 6.IX. ora 22,30 /, veți instala artileria de toate categoriile pe secții pe căile de acces obligate. Artileria va fi amplasată cât mai aproape de front.

Pentru fiecare drum de baraj se va numi câte un ofițer de artilerie care va răspunde cu persoana sa de oprirea cailor inamice, prin tragere directă până la sacrificiu.

3. Pe comunicațiile importante se vor instala și mai înapoi asemenea baraje de artilerie, încredințate unor ofițeri de artilerie responsabili.

4. În scopul de mai sus, Corpul motomecanizat va întări Corpul 6 Armată cu un Divizion câmp și una baterie grea.

Din acestea una baterie va fi trimisă la Sighișoara, pentru comunicația dinspre Tg. Mureș.

Comandantul Armatei 4-a

General de Corp de Armată / ss. / Gh. Avramescu

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 81.

XLIV

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI APĂRĂRII PASIVE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

7 septembrie 1944

(...) La orele 14,20, un avion inamic a lansat în orașul Alba Iulia în apropierea gării 3 bombe, fără a produce victime sau stricăciuni importante.

Județul Făgăraș: (...)

Ibidem, fond 366, dos. nr. 2, f. 135.

XLV

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

Ziua de 7 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă): Zlatna

I. Situația în dimineața zilei: Schița nr. 7.

II. Operațiuni:

1. Inamicul a executat trageri de verificare cu tun de 75 mm și branduri asupra Companiei Cercetare din Btl. 5 Vt. Munte, fără a produce victime.

2. Întrucât Companiile Fixe Regionale Câmpeni și Baia de Arieș sunt dislocate cu fracțiuni în zona Btl. 5 Vt. Munte, cu ordinul nr. 10.150 / dosar nr.

51 / au fost puse sub ordinele acestui batalion iar Compania Fixă Reg. Abrud și Bucium sub ordinele Grup(ului) 5 Vt. Munte.

3. La orele 17, 30, inamicul venind din Posaga de Jos a atacat între Companiile Btl. 5 Vt. Munte, de-a lungul lizierei de est a pădurei între Holzi. La ora 19,00 contraatacat a fost aruncat spre baza de plecare.

Cu nr. 10.151 / Dosar nr. 38/82/, Btl. 5 Vt. Munte a fost felicitat de Domnul Colonel Comandant pentru restabilirea situației.

O patrulă trimisă spre Vf. Cireșului, raportează că între Câlțești și cota 520 / spre Vălișoara / au cantonat în noaptea de 6/7 septembrie 1944, 10 călăreți și alte elemente maghiare cu 2 autocamioane, una motocicletă și 2 tanchete iar pe șosea au fost văzute 70 căruțe mergând de la Colțești spre Poiana Aiudului, la Vălișoara s-au ciocnit cu niște unități române de pionieri care s-au retras.

Circa 2 plot(oane) inamice întărite cu branduri au atacat în cursul zilei Plot(onul) de Grăniceri de la Visag însă au fost respinse.

Mișcări de trupe / cca. 2 Companii / au fost observate în regiunea nord Mănăstireni.

4. (...)

IV DIVERSE

1. Cu ocazia întăririi în noul dispozitiv, Domnul Colonel Comandant al Diviziei a dat următorul Ordin de zi / Dosar nr. Cd. O. Zi. (...)

2. Starea atmosferică: timp frumos.

3. Starea sanitară: bună

L.S.

Șeful Bir(oului) 3 operații

Căpitan Șt. Dăncuș

Ibidem, fond 543, dos. nr.5 3, f. 58-59.

XLVI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 9 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

7 septembrie 1944

Timp frumos. Batalionul organizat din nou pentru luptă, începe îmbarcarea la orele 4 având următoarea ordine de bătaie (...).

Primul eșalon pleacă din stația Vulcan la orele 7,40 cu destinația Deva. În timpul transportului este oprit de două ori din cauza alarmelor aeriene. Ajunge la Deva la orele 17,30, fără nici un alt incident, debarcă și după ce se dă masa trupei, se pune în marș cu destinația Luncoiul de Sus, pe itinerarul: Deva - Șoimuș - Bejan - Fornădia - Sălăștioara - Luncoiul de Sus / vezi schița nr. 3.

Cpt. Bacalu Costache pleacă înainte pentru cartiruirea Batalionului de la Luncoiul de Sus.

Serv. Aprovizionării rămâne la Deva cu hrana și furajele, urmând a se deplasa în cursul zilei de 8 sept. 1944 cu mijloace auto, puse la dispoziție de Permanența Diviziei 2-a Munte.

Ibidem, fond 149, dos. nr. 1, f. 155-156.

XLVII
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

7 septembrie 1944

La ora 6,30, subsemnatul cu comandanții de Companii am plecat la recunoașterea poziției. După Recunoaștere se aduc Companiile pe poziție / schița nr. 1/.

Se execută lucrări de organizarea terenului.

Domnul Comandant al Diviziei inspectează, batalionul pe poziție.

Comandantul Bat. 16 V. Munte

Ofițer cu operațiile

Maior Emil Scridon

Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 182.

XLVIII
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 7 SEPTEMBRIE 1944

7 septembrie 1944

Comandantul Divizionului împreună cu comandanții de baterii merg să recunoscă terenul pentru ocuparea poziției, la nord de Abrud. Se ocupă pozițiile în cursul dimineții. În restul zilei se urmează programa de instrucție, Dispozitivul Divizionului ca în schiță.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 4.

XLIX
EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1-A ROMÂNE,
DIN 8 SEPTEMBRIE, 1944

8 septembrie 1944

I. Situația la începutul zilei

Trupele române: Nici o modificare de seamă.

Aviația.

– Escadrila 11 Observație

Teren de bază și lucru: Vărădia de Mureș.

- Secția de legătură
- Teren de bază: Vărădia de Mureș.
- Teren de lucru: Santohalom.

Trupele inamice

1. Între Gilău și Valea Mureșului

Inamicul continuă a concentra forțe în zona Bratca, Oradea, Salonta. În această zonă grănicerii magiari sunt foarte activi. (...)

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 58.

L

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI
ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 8 SEPTEMBRIE 1944**

8 septembrie 1944

(...) *La ora 08,05*, se dă ordinul nr. 306.385 către Divizia 8 Infanterie I Ds. 31, VI, 2, Lv.1, pg. 146/;

1. Conform aprobării M.St.M., Divizia se pune imediat în marș forțat pe direcția Sibiu-Roșia de Secaș.

2. Din zona Roșia de Secaș se va ține gata să intervină spre Blaj, la ordinul Armatei.

3. Asigurați permanent legătura cu Armata 4-a.

P(unct de) C(omandă) Sibiu / Garnizoana I.

La Roșia de Secaș veți lua legătura telefonic cu Corpul 6 Teritorial de la Alba Iulia.

D(in) O(rdin)

p. Șeful de Stat Major, Colonel /ss. / N. Dragomir (...)

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 96.

LI

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 8 SEPTEMBRIE 1944**

Ziua de 8 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă) Divizie: Abrud

I. Situația în dimineața zilei: Schița nr. 8.

II. Operațiuni:

1. În dimineața zilei P(unctul de) C(omandă) Divizie s-a deplasat (de) la Zlatna la Abrud, unde a început să funcționeze la ora 9,00.

2. Domnul Colonel Comandant al Diviziei însoțit de Șeful de Stat Major au inspectat Batal. 5 Vt. Munte pe poziția ce ocupă la sud-vest Lunca.

Constatând că poziția ce ocupă Batalionul este favorabilă pentru o acțiune de cucerire a satului Lunca și a ajunge astfel pe aliniamentul fixat prin misiunea ordonată de Armata I-a, s-a dat Batalionului următorul ordin (...)

Ibidem, fond 543, dos. nr. 53, f. 61.

LII

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 9 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 8 SEPTEMBRIE 1944**

8 septembrie 1944

Timp frumos. Primul eșalon sosește în Luncoiul de Sus la orele 5,30 și intră în cantonament.

Marșul s-a executat în condițiuni destul de grele din cauză că majoritatea ostașilor sunt recruți și veniți din grăniceri, neavând antrenamentul la marș, care s-a executat cu ranițele pe oameni.

Se așteaptă aci sosirea eșalonului 2, care sosește la orele 17,15 însă nu intră în cantonament, deoarece conform ord(inului) Grupului 5 V(ânători) Munte, Batalionul urmează a se pune imediat în marș pe direcția: Mihăileni.

Se face aici o haltă de ajustare și la orele 22, Batalionul se pune în marș pe itinerariul: Luncoiul de Sus - Brad - Tărățel - Cristior - Zdrapți - Mihăileni / Schița nr. 4/.

Ibidem, fond 149, dos. nr. 1, f. 156.

LIII

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 8 SEPTEMBRIE 1944**

8 septembrie 1944

Trupa a lucrat și noaptea la organizarea terenului.

Domnul Comandant al Grupului inspectează Batalionul și ordonă să cantonăm în comuna Cărpiniș, unde trupa să facă instrucție.

Comandantul Bat(alionului) 16 V(ânători) Munte

Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile

Cpt. Ion Aștileanu

LIV

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA
ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 8 SEPTEMBRIE 1944**

8 septembrie 1944

Divizionul 4 T(unuri) M(unte) este în sprijinul Bat(alionului) 16 V(ânători) M(unte) ce este în dispozitiv la 2 km., nord de Abrud. Pozițiile de Baterii 1 Km., vest gara Abrud.

Observatoarele sunt: pentru bateria de Tunuri pe înălțimea cu cota 823 iar pentru Bateria Aruncătoare pe versantul est al înălțimei 1,5 km., Dealul Lazului.

Conf(orm) Ord(inului) Grupului 5 V(ânători) M(unte) No. 144 din 7 sept. 1944, Divizionul organizează un pluton de pușcași sub comanda Elevului Adj. Tănase Dorel, care este pus la dispoziția Grupului Î V.M.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 4.

LV

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1-A ROMÂNE, DIN 9 SEPTEMBRIE 1944

9 septembrie 1944

I. *Situația la începutul zilei: (...)*

II. *Ordine date pentru ziua respectivă*

Divizia 2-a Munte intrând sub ordinele Armatei 4-a i s-a dat ordinul nr. 42.125 din 9 sept. 1944:

1. P(unctul de) C(omandă al) Div(iziei) 2 Munte se mută imediat la Aiud.

2. Comandantul Div(iziei) 2 Munte să se prezinte la C(orpul) 6 T(eritorial) / Alba-Iulia /, pentru luare de contact.

3. Batal(ioanele) 10 și 16 Vt. Munte să se deplaseze din actuala zonă în zona Salcia / Sălciua / Lunca, unde înlocuiește Batal(ionul) 5 V(ânători) M(unte) care va reveni la Div(izia) 3 Munte în zona Câmpeni.

Cu același număr s-a comunicat și Div(iziei) 3 Munte situația viitoare a Batal(ionului) 5 Vt. Munte.

1. Batal(ionul) 5 Vt. Munte va fi înlocuit, în cursul zilei de 11 sept., de către unități din Div(izia) 2 Munte.

2. După înlocuire, Batal(ionul) 5 Vt. (Vânători) Munte se va deplasa imediat la Câmpeni.

3. Întrebuințarea ulterioară a acestui Batalion se va comunica Armatei I-a.

III *Desfășurarea operațiilor: (...)*

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 62-63.

LVI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 4-A ROMÂNE, DIN 9 SEPTEMBRIE 1944

9 septembrie 1944

(...) *La ora 10,35, se cere Armatei 1-a cu nr. 306.471 / Ds. 31, Lv. 1, VI, 2, pg. 264 /: Rog dispuneți aducerea Batalionelor 10 și 16 Vânători Munte pe jos de la Abrud la Sălciua.*

Batalionul 9 Vânători Munte de la Vulcan va fi transportat cu c(alea) f(erată) la Aiud prin îngrijirea Armatei 4-a.

Comandantul Armatei 4-a

Generalul de C(orp de) A(rmată) / ss./ Gh. Avramescu.

La ora 11,50, se dă ordinul nr. 306.509 către C(orpul) 6 T(eritorial), C(orpul) 6 A(rmată), Corpul Motomecanizat / Ds. 31, Lv. 1, VI. 2, Pg. 284 /: Trupele vor continua acțiunea ordonată cu nr. 306.470 / vezi 9 IX, ora 10,30 / până la Mureș (...)

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 107.

LVII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI APĂRĂRII PASIVE, DIN 9 SEPTEMBRIE 1944

9 septembrie 1944

(...) *JUDEȚUL HUNEDOARA*

La orele 4,53, un avion german a lansat cca. 14 bombe de calibru mic pe șoseaua Criseni - Uzinele Călan.

În com(una) Strei - Sângiorgiu au fost lansate 3 bombe la podul de la intrarea în comună.

Victime: 1 mort, 1 rănit.

Stricăciuni produse: 3 case avariate, 3 case distruse, 100m linie telefonică distrusă. (...)

Ibidem, fond 366, dos. nr. 2, f. 138.

LVIII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 9 SEPTEMBRIE 1944

Ziua de 9 septembrie 1944

P(unct de) C(omandă) Divizie: Abrud.

I. *Situația în dimineața zilei:* Schița nr. 9

II. *Operațiuni:*

1. În dimineața zilei, la ora 6,10 Btl. 5 Vt. M. a început acțiunea împotriva rezistențelor din Lunca.

Operațiunea s-a desfășurat astfel / schița nr. /.

– Compania 1-a și Cercetare au atacat satul de front pe distanța: Între Holzi - 01-Lunca;

– Compania 3-a manevrând pe la nord a atacat la ora 8,30 pe direcția Măgura - 988-Lunca, în timp ce...

– Compania Fixă Reg. Baia de Arieș a atacat pe la est, de-a lungul malului drept al Arieșului.

Atacurile învăluitoare au fost sprijinite cu un foc viu de aruncătoare / 81,4 și 120 mm / ce au strivit pe inamic, care total surprins, s-a pus pe fugă.

La ora 12,00, satul a fost complet ocupat, frontul fiind apoi împins pe înălțimile D. Jidovina 907-D. Podina 867 și cu patrule la contact cu inamicul, până în regiunea Ocolişul, unde au fost oprite de focurile de pe D. Vârfurile 956 / rap(ort). cpt. Faur, inreg. la nr. 10.185, dosar nr. 32/95.

Btl. 5 Vt. Munte a făcut prizonieri și bogate capturi.

2. La ora 20,00, se primește de la Armata 1-a următorul ordin telefonic: „Din ordinul Armatei 4-a sub ordinele căreia intrați la primirea prezentului ordin: P.C. Divizia 2-a Munte se mută imediat la Aiud. Comandantul Diviziei 2-a Munte se prezintă la Corpul 6 Teritorial pentru luare de contact. Btl. 10 și 16 Vt. să se deplaseze din actuala zonă în zona Sălciua-Lunca, unde înlocuiesc Btl. 5 V.M., care va reveni la Divizia 3-a Munte, în zona Câmpeni.

D(in) O(rdin)

ȘEFULUI DE STAT MAJOR

General Adj. Andronescu

Nr. 42125 / dosar 33/55/.

Ibidem, fond 543, dos. nr. 53, f. 65.

LIX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 10 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 7 – 9 SEPTEMBRIE 1944

7-9 septembrie 1944

Se rămâne în dispozitivul anterior, continuându-se instrucția. Nici un eveniment. Noaptea au evoluat 3 avioane rusești în direcția Alba Iulia. La ora 22, în ziua de 9 septembrie 1944, se primește ordin de la Grup, prima mișcare.

Ibidem, fond 150, dos. nr. 14, f. 9.

LX

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 16 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 9 SEPTEMBRIE 1944

9 septembrie 1944

Conform ordinului Grupului 5 Vânători Munte, Batalionul execută instrucție iar la ora 13 se deplasează la Cărpiniș.

La ora 14 intră în cantonament și se execută program administrativ: trupa face baie la „Curățitoarea de aur”.

Un pluton din Compania 1-a ocupă poziție la cota 1152 la est de Roșia Montană, cu misiunea de supraveghere și alarmare în caz de pătrunderea inamicului de la est.

Plutonul trimite o grupă la P.T. 1357 cu misiunea de mai sus, în caz de pătrunderea inamicului pe șoseaua Mogos-Roșia Montană și dinspre Geamăna.

La ora 20, se primește ordin de la Grup să ne deplasăm pe jos până la Câmpeni, unde să îmbarcăm la tren.

Comandantul Bat. 16 V. Munte
 Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile
 Cpt. Ion Aștileanu

Ibidem, fond 157, dos. nr. 5, f. 182.

LXI

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 9 SEPTEMBRIE 1944

9 septembrie 1944

Se execută program de instrucție în vechile poziții. Divizionul este tot în sprijinul Bat(alionului) 16 V.M., cu aceeași misiune. Poziții de observație aceeași.

Ibidem, fond 597, dos. nr. 3, f. 4.

LXII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARMATEI 1-A ROMÂNE, DIN 10 SEPTEMBRIE 1944

10 septembrie 1944

(...) VI. *DIVERSE*

(...) 2. În baza ordinelor M.St.M., Nr. 679.326 din 7 IX și Nr. 679.564 din 7.IX.1944 primite telegrafic în 7.IX ora 17 / în momentul când P(unctul de) C(omandă) al Armatei I-a se deplasa de la Sibiu la Deva, ordine confirmate apoi în scris / primite la 9 sept. /: Domnul General Comandant al Armatei I-a însoțit pe Lt. Col. Panaitescu D. /șeful secției 3-a / Armata 1-a /, s-a deplasat cu mașina în cursul zilei de 8 sept. de la Deva la Caracal, unde s-a prezentat / ora 19 / la P(unctul de) C(omandă) al Grupului de Arme / General Managarov / (...).

Ibidem, fond 1, dos. nr. 226, f. 68.

LXIII

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI 4-A ROMÂNE, DIN 10 SEPTEMBRIE 1944

10 septembrie 1944

(...) La ora 11,10, se dă ordinul nr. 306.523 către Corpul 6 Teritorial, Corpul 6 Armată și Corpul Motomecanizat / Ds. 31, Lv. 1, VI. 2, pg. 297 /:

1. Trupele vor menține linia Mureșului, căutând să stăpânească trecerile peste râu.

2. Corpul 6 Armată va înainta cu prudență profitând de înaintarea dreptei Corpului Motomecanizat (...).

4. Corpul 6 Teritorial își va conforma operațiunile acelor, ale trupelor aliate în spațiul de la sud de cotul Arieșului. Va trebui să aibă regrupate pentru noi operațiuni în linia I-a, Diviziile 7-a la dreapta și Divizia 18 la stânga iar în linia II-a Divizia 20.

Divizia 2-a Munte va fi regrupată către extrema stângă cu toate batalioanele. Nu va trece la operațiuni mai adânci fără ordinul expres al Armatei 4-a. Schimbă P.C. la Aiud.

5. C(orpurile de) A(rmată) vor raporta prin orice mijloc situația de îndată ce legăturile telefonice și telegrafice nu mai funcționează

Comandantul Armatei 4-a

General de C(orp de) A(rmată)/ ss. / Gh. Avramescu

p. Șeful de Stat Major

Colonel „ss. / Gh. Dragomir

Ibidem, fond 4, dos. nr. 222, f. 117.

LXIV

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 9 VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 10 SEPTEMBRIE 1944

10 septembrie 1944

Ploaie. Conform ordinului Diviziei 2-a Munte, din Abrud, batalionul se îmbarcă la tren în 2 eșaloane, exclusiv trenurile și se deplasează la Sălciua de Sus.

Primul eșalon este format din Comp(ania) Comandă, I-a și Cercetare fără trenuri care sunt îmbarcate în aceeași garnitură cu Grupul 5 V. Munte și pleacă din Abrud la ora 7,15 ajungând în Sălciua de Sus la orele 12,10.

Odată cu plecarea primului eșalon cu trenul, Trenurile Batalionului sub comanda Maiorului Popescu Oreste, se pune în marș pe jos pe direcția Sălciua de Sus. Marșul se execută pe o ploaie torențială dezlănțuită odată cu plecarea și care durează până la orele 9,15.

Primul eșalon plecat din Abrud cu trenul la orele 7,15 ajunge la Sălciua de Jos la orele 12,10 și intră în cantonament în comuna Sălciua de Sus / 1 km., vest gara Sălciua de Jos /.

Eșalonul 2 format din Compania (Companiile) 2,3 și Arm(ament) Greu pleacă cu trenul din Abrud la orele 10 și ajunge în Sălciua de Jos la orele 13,30, care de asemenea se deplasează la Sălciua de Sus, intrând în cantonament / Schița nr. 5 - bis / (...)

Ibidem, fond 149, dos. nr. 1, f. 159.

LXV**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 10
VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2
MUNTE, DIN 10 SEPTEMBRIE 1944***10 septembrie 1944*

La ora 7,45, Batalionul se deplasează la Abrud de unde cu trenul / Mocănița / urma să fie transportat la Sălciua, căci inamicul pătrunsese pe Valea Arieșului.

La ora 8,30, Batalionul; se găsește în Abrud, T(renul de) L(uptă) și Reg. tar (Regimentar), devansează batalionul, pe șosea, cu aceeași direcție. Timp nouros (noros) și ploios (...).

*Ibidem, fond 150, dos, nr. 14, f. 9***LXVI****EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL BATALIONULUI 16
VÂNĂTORI DE MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2
MUNTE, DIN 10 SEPTEMBRIE 1944***10 septembrie 1944*

La ora 4, Batalionul se pune în marș și la ora 5,30 ajunge în gara Câmpeni, unde îmbarcă pe două eșaloane.

La Lunca se debarcă și se ocupă poziție de așteptare pe Valea Cosegi. Trenul de luptă și Regimentar, vin pe jos.

Comandantul Bat. 16 V. Munte
Maior Emil Scridon

Ofițer cu operațiile
Căp. Ion Aștileanu

*Ibidem, fond 157, dos, nr. 5, f. 182***LXVII****EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIONULUI 4 TUNURI DE
MUNTE, DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI 2 MUNTE, DIN 10
SEPTEMBRIE 1944***10 septembrie 1944*

Conf(orm) ord(inului) verbal primit de la Grupul 5 V(ânători) M(unte), Divizionul urmează a se deplasa la Lunca Arieșului, îmbarcându-se pentru deplasare în 2 garnituri în gara Abrud. Un prim eșalon format din grupul de comandă a Divizionului și Bateria 1-a de Aruncătoare se îmbarcă în cursul nopții începând de la ora 3 și până pleacă la ora 6 dimineața la Lunca Arieșului unde ajunge la ora 12,30. Se ocupă conf. ord. verbal al Grupului 5 V.M. poziții de tragere pe obiectivele fixate de infanterie. La ora 16, pleacă al 2-lea eșalon din Abrud, ajungând în gara Lunca la ora 24, unde debarcă pe o ploaie torențială.

Ibidem, fond 597, dos, nr. 3, f. 4.

***DOCUMENTS SUR LA PARTICIPATION DE L'ARMÉE ROUMAINE DANS
LA SUD - OUEST DE LA TRANSILVANIE, PENDANT LA DEUXIEME
GUERRE MONDIALE, DU 1 AU 10 SEPTEMBRE 1944***

R é s u m é

On présente 67 différents extraits des documents militaires, provenant de divers Journaux d'opération élaborés par de Grandes Unités et par de diverses unités de l'armée roumaine, impliquées dans les diverses opérations militaires, dans le territoire du sud-ouest de la Transilvanie, entre le 1 et le 10 septembre 1944.